

17.22x18.58	1	עמוד 25	כותרת -	ישראל היום!	18/05/2020	73037529-6
בועז סנג'ור - ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330						

בועז סנג'ור



לא להארכת מעצור בוידאו

שמינית, הובלת העצורים לבתי המשפט לשם השתתפותם בדיונים בהארכות מעצריהם מתבצעת בחוסר יעילות משווע ולעיתים קרובות העצור שוהה בדרכים יותר מיממה, בתנאי הובלה קשים הגובלים בהתעללות: לעיתים קרובות לא מתאפשר אפילו ביקור בשירותים ובימי הקיץ החום במשאית ההסעות ("פוסטה") כבד מנשוא. במקום לדרוש התייעלות תוך שמירה על זכויות העצורים, ממליץ המבקר על קידום יוזמה רעה להחליף את נוכחות העצור בדיון בהארכת מעצרו בתקשורת ובוידאו איתו – "היוועדות חזותית": העצור יצולם בוידאו בבית המעצר והשופט יפגוש בו רק דיגיטלית.

מכיוון ששבועת הליקויים הראשונים ברורים, אתמקד בשמיני: האוצר הכין תחשיב של העלות הכספית שתיחסך אם ההסעות יוח' לפו בצילומים, משל דובר בתחרות זמר ולא בחירותם ובכבודם של אזרחים. נוכחות העצור בדיון בענייניו הכרחית כדי לנהוג בו בכבוד ובהגינות. על השופט לשמוע ולראותו באופן בלתי אמצעי ולעמוד על מצבו הפיזי והנפשי בטרם יחליט החלטה כה גורלית כשלילת חירותו. ההיוועדות החזותית עוקרת את הרגש והופכת את המעצר להחלטה קלת ערך. נוכחות העצור בדיון חשובה גם למימוש זכותו להיוועץ בסניגורו וכן להבהיר לו פרטים עובדתיים הנדרשים במהלך הדיון. גם המפגש עם קרובי משפחתו המגיעים לדיון חשוב לשמירת יציבותו הנפשית של העצור לנוכח טראומת המעצר.

דרך המלך לחיסכון היא צמצום דרמטי של כמות המעצרים. אפשר וצריך לחקור בלי לעצור. ניסיון העבר מלמד שאפילו חיסכון לא בהכרח יושג באמצעות ההיוועדות החזותית. בעבר התקיימו בישראל משפטי הוכחות בטרם נחרצו גורלותיהם של הנאשמים. לפני עשורים אחדים תפשה את מקומם תעשיית עסקות הטיעון, בשם היעילות והחיסכון. אלא שהקלות הבלתי נסבלת של הרשי-עות-אינסטנט-סיטונות הוליכה למצב של פלילות יתר: מלוא כל הארץ משפט פלילי, עד כי בתי הכלא כרעו תחת העומס והצפיפות פגעה קשות בכלואים. בדומה, ניתן לצפות שאם חלילה יעברו להיוועדות חזותית, יהפוך המעצר קל עוד יותר ותוחמר אינפל-ציית המעצרים. לנוכח עלותו הגבוהה של המעצר (יותר מ-10,000 שקלים בחודש עלות שוטפת), האוצר יפסיד במקום לחסוך. אך אפילו אם ניתן לחסוך, הדבר איננו מוסרי: חברה שאיננה מער נינת בעלויות הנלוות למעצרים חייבת למעט בהם ולא להוויילם תוך רמיסת זכויות העצורים.

הדו"ח האחרון של מבקר המדינה חושף רמיסת גסות של חירות האזרחים ושל זכויות העצורים. ראשית, לאור (ליתר דיוק: לחר' שך) ריבוי המעצרים והצפיפות הקשה במתקני הכליאה, ולאחר שהתקבלה עתירה לבג"ץ של ארגוני זכויות אדם, והוכרה הזכות לשטח מחיה מינימלי לכלוא, פרסמה המשטרה כי הפחיתה את כמות המעצרים. אך דו"ח המבקר חושף שבדו"חות הרשמיים של המשטרה לשנים 2016-2018 נעלמו 123,000 מעצרים (!). דמיינו עצור אחד ולאחר מכן נסו לדמיינן 123,000 מעצרים עלומים... שנית, הדו"ח מצביע על תופעה של שימוש המשטרה במעצרים מיותרים של אזרחים לצורך שחרורם בתנאים בפקודת שופט, חרף העובדה שניתן לשחררם בתחנת המשטרה בפקודת קצין: בכמחצית מהמקרים שנבדקו היתה לקצין הסמכות לקבוע את אותם תנאים שקבע השופט לאחר ליל מעצר מיותר. שלישית, המשטרה מחזיקה חשודים במעצר לילי מיותר משום שהיא מתייעצת עם התיביעה על המשך המעצר רק ביום המחרת.

נוכחות העצור בדיון בענייניו הכרחית. על השופט לשמוע ולראותו באופן בלתי אמצעי ולעמוד על מצבו הפיזי והנפשי בטרם יחליט החלטה כה גורלית כשלילת חירותו

רביעית, ישנם עדיין מחוזות משטרה שהציבו יעדי תפוקה, לרבות מעצרים. יש לא רק לגנות יעדי תפוקה כאלה, אלא לאסור עליהם בנחרצות. חירותם של אזרחים לא אמורה לשמש חומר גלם בידי המשטרה. חמישית, המשטרה מפרה באופן שיטתי את זכות העצורים להיוועץ בסניגור: ככרבע מהמעצרים שנבדקו, טופס הבקשה למינוי סניגור נשלח על ידי המשטרה רק לאחר שהעצור כבר נחקר ללא סניגור. שישית, במערכת בתי המשפט הצטברו 148 מיליוני שקלים (!) של כספי פיקדונות שהופקדו כערובה לשחרור ממעצר ושמסום מה לא הוחזרו לזכאים, בטענה המקוממת שלא אותרו. משטרה שי-דעה לאתר חשודים כדי לעצור אותם ונטלה כספי פיקדון מהם או ממכריהם, חייבת לאתרם ולהשיב להם את כספם. נוכח החתך הסר-ציריאקונומי הנמוך של רוב העצורים, זהו גזל משווע. שביעית, בתי המשפט מגבילים את הגשת בקשות המעצרים לשעות הבוקר ובכך גורמים לכך שהמשטרה מחזיקה את העצורים לילה מיותר במעצר.